

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR: D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR: I. N. CESĂRESCU

ABONAMENTUL

pe an 30 lei; 6 luni 16 lei; 3 luni 8 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Străinătatea: 40 lei pe an, 20 pe 6 luni

A P A R E

de două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BUCUREȘCI

6, Splaiul Brâncoveanu Voevod, 6
Vis-à-vis de Palatul Justiției

S U M A R :

Problema persoanelor morale. — Necesitatea unei legi pentru înființarea sau recunoașterea lor. — Imposibilitatea absolută de a se înlocui asemenea lege prin un act al puterii executive. (Curtea de casație din Turin: Direcțiunea generală a asistenței publice din Triest contra lui Masone și alții), cu o Observație de d-l D. Alexandresco.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ:

Inalta Curte de casație și justiție, secția II: Iosef Kuhnberg cu Ministerul de finanțe.

Idem: P. Niculescu cu M. Ionescu și Th. C. Aslan cu o adnotație de Cesar.

Tribunalul județului Iași, secția I: Ruhl'a Capistik cu Epitropia Spitalului Israelit din Iași cu o Observație de d-l D. Alexandresco.

Problema persoanelor morale. — Necesitatea unei legi pentru înființarea sau recunoașterea lor. — Imposibilitatea absolută de a se înlocui asemenea lege prin un act al puterii executive.

CURTEA DE CASAȚIE DIN TURIN

Audiența de la 21 Decembrie 1897

Președinția D-lui CUMEO, Președinte

Direcțiunea generală a Asistenței publice din Triest contra lui Massone și alții.

Persoană morală străină. — Necesitatea unei recunoașteri din partea Guvernului unde această persoană și propune a exercita drepturi.

Primirea unei liberalități. — Necesitatea unei autorizări din partea Guvernului țării unde liberalitatea este acceptată.

Starea în judecată a persoanei morale în altă țară de cât în cea în care a fost creată. — Ordine publică. — Propunerea incapacității pentru prima oară în casație. — Admisibilitate.

1. O persoană morală (în specie Administrația asistenței publice) nu poate să exercite drepturi în altă țară de cât în cea în care i s'a conferit personalitatea, afară de cazul când autoritatea competentă din această țară i ar fi recunoscut această personalitate.

2. Persoanele morale străine, chiar recunoscute în

altă țară, nu pot să primească liberalități în această țară de cât sub condiția de a fi autorizate ca și persoanele morale naționale.

3. Mijlocul tras din incapacitatea persoanei morale de a sta în judecată în o țară, în care n'a fost recunoscută, fiind de ordine publică, poate fi propus pentru prima oară în casație, cu deosebire de ceea ce se întâmplă în privința mijlocului tras din incapacitatea unei persoane fizice.

Curtea,

Asupra finei de neprimire trasă din împrejurarea că recurenta este o persoană morală străină, nerecunoscută în Italia, și neautorizată de Guvernul italian a primi moștenirea Massone; — Considerând că chestiunea de a se ști dacă persoanele morale pot să exercite drepturile ce le conferă personalitatea lor, afară de teritoriul Statului care le a recunoscut această personalitate, a fost rădăcată de mai multe ori; că negativa se admite în genere de doctrină și jurisprudență, și că este în de obște recunoscut că o persoană străină, pentru a putea exercita drepturi în Italia, trebuie mai întâiu să fie recunoscută ca atare de Guvernul italian; — Considerând că persoanele morale sunt ficțiuni și creațiuni a legii pozitive; că ele nu au decă existență afară de teritoriul Statului care le a recunoscut, suveranitatea unui Stat mărginindu-se la limitele teritoriului asupra căruia ea se exercită; că principiul neatarnării reciproce a Statelor nu permite ca înființarea unei persoane morale să aibă o existență internațională; — Considerând că dreptul pozitiv italian confirmă această soluție, impusă de principiile generale; — Că nu s'a putut invoca în sensul tezei contrare de cât art. 6 din dispozițiile generale ale Codului civil și art. 2 și 3 din C. civil; — Considerând însă că trebuie, a priori, să respingem argumentul tras din art. 6 al dispozițiilor generale ale Codului, după care starea și capacitatea persoanelor și raporturile de familie sunt cărmuite de legea națională a părților; acest text nu poate, în adevăr, să fie despărțit în aplicația sa de art. 12, a căruia cuprindere este: «Cu toate dispozițiile art. precedente, legile, actele și decisiile judecătorești date în țară străină, ca și convențiile și dispozițiile dintre particulari, nu pot să deroage de la legile prohibitive ale Regatului, privitoare la persoane, la bunuri sau la acte, nici la legile care ating într'un mod oare care ordinea publică și bunele mo-

ravuri» (1); or, după cum se va dovedi mai la vale recunoașterea persoanelor morale și a drepturilor lor, aparține dreptului public; pe de altă parte, art. 6 menționează «starea, capacitatea persoanelor și raporturile de familie»; or, nu se poate aplica persoanelor morale de cât expresiunea de capacitate, expresiune care se deosebește de cea de existență sau de individualitate juridică; — Considerând că nu se poate invoca nici teoria statutului personal, nici art. 2 și 3 C. civ., din care rezultă că corporațiile legalmente recunoscute se consideră ca persoane juridice și se bucură de drepturile civile, ear străinii se bucură de aceleași drepturi civile ca și cetățenii; că nu se poate induce din aceste texte că o corporație străină, înzestrată cu personalitatea morală după legile țării în care ea este așezată, ar fi privită ca o persoană străină care s'ar bucura de drepturile civile de care se bucură persoanele morale italiene; — Considerând, în adevăr, că Codul civil vorbind în art. 2 de corporațiuni legalmente recunoscute (*di corpi morali legalmente riconosciuti*), se referă evident și exclusiv numai la acele care au fost recunoscute în Italia; că ficțiunea legală a persoanei juridice își are justificarea sa în obiectul juridic personificat prin corporație, că, dacă acest obiect poate să varieze după împrejurări, el are tot-deauna un caracter național; că cutare obiect care, într'un Stat determinat, poate fi folositor interesului obștesc, fie din punctul de vedere moral sau religios, fie din punctul de vedere politic sau economic, poate fi depris în alt Stat sau chiar contrar dreptului public;

Că ar fi deci absurd să se pretindă că legea noastră trebuie să considere de drept ori ce persoană morală străină ca bucurându-se de calitatea de persoană morală în Italia; că aceasta ar însemna a dice că *autoritatea legii străine este superioară acelei a legii italiene*; că dacă administratorii corporațiunii străine cred că obiectul pentru care ea a fost înființată și recunoscută poate fi urmărit în Italia, nimic nu'î împiedică; de a se adresa la autoritatea competentă italiană pentru a fi recunoscută și de dânsa; că numai atunci corporația va putea să invoce art. 2 C. civ. — Considerând, pe de altă parte, că, dacă art. 3 C. civ. prevede că străinul este admis a se bucura de drepturile civile, el se referă exclusiv la persoanele fizice; că aceasta rezultă din lucrările pregătitoare ale Codului civil și din motivele acestei dispoziții; că Ministrul Pisanelli prezentând Senatului proiectul de Cod civil, a ținut că drepturile civile trebuie, fără nici o îndoială, să fie conferite străinilor «pentru că frecventarea actuală a Italiei din partea străinilor nu permite de a exclude mărturia lor»; că comisiunea Senatului, pentru a aproba proiectul, a ținut că «aceasta este un omagiu adus solidarității popoarelor, principiu care se dezvoltă din ce în ce cu noul drept al ginților, principiu conform cu marea lege creștină, după care toți oamenii sunt frați»; că comisiu-

nea a supus acest drept condiției de reședință în scopul de a înlătura «exagerarea în care s'ar cădea dacă s'ar conferi bucurarea drepturilor civile tuturor străinilor în Italia»; că, această condiție, primită de Ministrul justiției, a fost combătută la Cameră; că pentru a curma chestiunea, comisiunea de coordonare a amintit că comisiunea senatorială a creșut «inoportun de a se conferi dreptul de a fi tutori, adică de a diriguia educațiunea cetățenilor minori, unui străin care ar locui într'o țară depărlată și ar avea obiceiuri cu totul opuse obiceiurilor noastre», arătând că străinii se vor bucura numai de drepturile civile proprii și de acele care au un caracter pur privat; că, în urma acestora, condiția propusă a fost desființată; că din aceste desbateri rezultă până la evidență că proclamând maxima liberală care asimiliază pe străini cu cetățenii, în cât privește bucurarea drepturilor civile, legiuitorul italian n'a avut în vedere de cât persoanele fizice, considerând, pe lângă aceste, că principiul de mai sus își găsește rațiunea sa în egalitatea care trebuie să existe între toți oamenii, ori care ar fi locul nașterii lor; că această rațiune nu există de cât pentru persoanele fizice și că ar fi absurd de a o întinde și la persoanele morale; că indivizii dobândesc o personalitate, în virtutea dreptului firesc, prin faptul material al nașterii lor; că însuși natura a făcut din om un titular de drepturi; că *existența persoanelor morale este, din contră, pur fictivă și ideală; că ele nu se bucură de drepturi firești, ci numai de drepturile civile, care le sunt conferite spre a'și putea urmări scopul pentru care au fost înființate; că aceste drepturi emană exclusiv de la autoritatea Statului care le a recunoscut în mod fictiv personalitatea lor juridică; că dacă, cu adevărat, corporațiile pot să aibă o existență de fapt, fără a fi fost legalmente recunoscute, ele nu pot să dobândească personalitatea juridică, adecă bucurarea și exercițiul drepturilor civile, fără intervenția puterii publice;*

Considerând că, în consecința principiului care voește ca persoanele morale să nu aibă ființă de cât în virtutea legii, și ca capacitatea lor să derive numai din lege, art. 433 din C. civ. dispune că bunurile corporațiilor sunt proprietatea lor, dacă legile italiene le recunosc capacitatea de a dobândi și de a poseda; că art. 932 din acelaș Cod dispune că moștenirea cuvenită persoanelor morale nu poate fi acceptată de cât cu învoirea Guvernului; că această autorizare se cere nu numai din cauza tutelei sub care sunt puse persoanele morale, dar mai cu samă într'un scop esențialmente de ordine publică, într'un interes moral, economic și politic, adecă pentru a ocroti legăturile familiei și a împiedica acumularea bunurilor de mână moartă; că, dacă asemenea autorizare se cere pentru persoanele morale recunoscute pe teritoriū, ea este *a fortiori* neapărată persoanelor morale străine; căci, dacă legiuitorul voește să admită pe străini la bucurarea drepturilor civile ale cetățenilor, el voește, de bună samă, să le aplice mărginirile, condițiile și sarcinile ce el impune cetățenilor, nefiind just ca străinul să se găsească într'o poziție mai favorabilă de cât cetățeanul;

Considerând că împrejurarea că finea de neprimire trasă din incapacitatea administrațiunii Asistenței pu-

(1) *Non ostante le disposizioni degli articoli precedenti, in nessun caso le leggi, gli atti e le sentenze di un paese straniero, e le private disposizioni e convenzioni potranno derogare alle leggi proibitive del regno che concernano le persone, i beni o gli atti nè alle leggi riguardanti in qualsiasi modo l'ordine pubblico, ed il buon costume.*

blice din Triest n'a fost opusă înaintea primilor judecători nu are nici o însămnătate; căci personalitatea juridică a unei corporații făcând parte din dreptul public, poate fi propusă în ori ce stare a procesului, și trebuie chiar să fie invocată de judecători din oficiu;

Considerând că deși, prin decizia sa din 25 August 1897, această Curte supremă a decis că calitatea de curator a unui incapabil nu poate fi contestată pentru prima oară în casație, totuși alt-ceva este reprezentarea unei persoane în justiție, și alt-ceva lipsa de existență legală a unei corporațiuni;

Pentru aceste motive, respinge recursul, etc.

(Din Sirey, 1900, 4, p. 25 urm.).

Observație.— Chestiunea judecată de Curtea de casație din Turin nu este nouă în jurisprudența noastră. Ea s'a prezentat de mai multe ori înaintea instanțelor noastre judecătorești, și a fost până acum decisă în acelaș sens, cu tot curentul puternic care s'a format de un timp încoace în sensul părerii opuse. Înainte de a examina din nou această chestiune, asupra căreia s'a scris mult atât în străinătate cât și în țara noastră, cată să definim persoana morală.

Prin persoană *morală, juridică* sau civilă, *iuristische Person*, după denumirea lui Savigny (*System*, II, § 85 urm.), se înțelege o ființă abstractă, intelectuală, creată prin ficțiunea legii, într'un interes social și într'un scop de utilitate publică, având un patrimoniu deosebit, capabilă de a avea drepturi și datorii. Numai legiuitorul este în drept de a crea asemenea persoane, pentru că nici o ficțiune nu poate să existe fără lege⁽²⁾. «Individul, ȳicea Dumonlin (Molineus) nu poate să creeze ficțiuni, nici ființe fictive. *Această putere nu aparține de cât legii*»⁽³⁾. În Dobrogea însă, sub dominația otomană, comunitățile creștine puteau să se constituie și să funcționeze fără nici o intervenție din partea puterii publice (*Haty Humayun* din 16 Febr. 1856). Aceste persoane au continuat a avea

(2) Cpr. Cas. rom. (afacerea Zappa). Considerentele acestei însemnate deciziuni sunt reproduse mai la vale. *Dreptul* No. 32 din 1898 și Bulet. S-a I, 1898, p. 393 urm. *Curierul Judiciar* din 1898. No. 15. *Dreptul* No. 78 din 1895 și Bulet. anul 1895, p. 1295. *Dreptul* No. 50 din 1881. Cpr. C. Poitiers și Rouen. *Pand. Périod.* 1895 2. 84. D. P. 1899. 2. 401. Veđi Laurent, I, 288 urm. și *Dr. international*, IV, 84 A. Weiss, *Tr. th. et pratique de dr. internat. privé*, II, p. 392. Savigny, *System des heutigen römischen Rechts*, II, § 89, p. 275 urm. (ed. germană Berlin 1841) M. Planiol, *Tr. élément. de dr. civil.* I, 698 urm. (ed. 1°). Copitant, *Introduc. a l'étude du droit civil* (1898), p. 136 urm. Aubry et Rau, I, § 54 *ab initio*, p. 269 (ed. a 5-a) Beudant, *Cours de dr. civ. fr.*, I 1. Al. Degré, *Dreptul* din 1885, No. 83. Veđi și t. V a Coment. noastre, p. 540 n. 1. Cpr. și C. G. Dissescu, *Dreptul* din 1892, No. 2, care citează mai multe documente din care se vede că fundațiunile nu existau la noi de cât în urma confirmării Domnului. Veđi și alte documente citate în sentința trib. Covurlui (afacerea Bonachi). *Dreptul*, No. 25. din 1894 și *Curierul Judiciar* din 1894, No. 13.

(3) *Apud* Weiss, *op. cit.*, II, p. 392.

acelaș caracter și în urma anexării Dobrogei, întru cât au existat legalmente sub dominația otomană⁽⁴⁾.

Principiul de drept public, admis și în dreptul roman⁽⁵⁾, că persoanele morale nu pot fi înființate de cât prin o lege, era formal consacrat dincolo de Mîcov prin art. 364, § 5 din Regul. organic: «Considerând, ȳice Curtea noastră supremă, că Regulamentul organic ocupându-se de așezămintele pioase, după ce reglementează modul de administrație al averei lor, dispune în § 5 de sub art. 364 că «nici un schit sau mănăstire sau vre-un alt chinovion nu se poate întocmi în Valahia, fără a se da de știre mai întâi marelui logofăt al bisericelor, *ca printr'insul să iea voe și slobozenia Domnului*»; că aceste așezăminte fiind singurele care, la acea epocă, puteau avea un drept de proprietate sau de creanță, urmează învederat că legea n'a voit a lăsa în mâna particularilor și fără nici o intervenție a autorităților publice, crearea acestor persoane morale, și dar este inexact a se pretinde că, sub imperiul acestei legiuri, particularii puteau avea un asemenea drept, etc.»⁽⁶⁾.

Așa dar, nu mai incape indoială că, în legislația țarei românești, persoana juridică nu putea fi creată de cât de puterea publică. Înainte de Regulamentul organic, mănăstirile și bisericile nu puteau chiar fi zidite de cât cu voia arhierelui (Pravila lui M. Basarab, glava 116)⁽⁷⁾. Este deci de mirat cum Curtea din București și chiar Curtea noastră supremă, s. I, au putut să decidă că, în Muntenia, înainte de punerea în aplicare a Codului actual, persoanele juridice își luaă naștere din voința individuală, fără a fi consacrate prin o recunoaștere a puterii publice⁽⁸⁾. Să sperăm că, în urma deciziunii mai sus citată a Inaltei Curți, pronunțată în secții-unite, în afacerea comunității *Ianina*, ori-ce controversă va înceta în această privință.

(4) Cpr. C. Galatz *Dreptul* No. 42 din 1895.

(5) Cpr. L. 1, Pr., Dig., 3, 4, *Quod cujuscumque universitatis*, etc.; L. 3, Pr. și § 1, Dig., 47, 22, *De collegiis*, etc. Autorisarea puterii publice putea însă fi nu numai expresă, dar și tacită. Cpr. Savigny, *System des heutigen römischen Rechts*, II, § 89, *Juristische Personen.—Entstehung und Untergang*, p. 275 din ed. germană (Berlin, 1840), și p. 267 a traducerei Guenoux.

(6) V. *Dreptul* din 1895, No. 78 și Bulet. 1895, p. 1295. *Curierul Judiciar* din 1895, No. 43. Cpr. și Trib. Ilfov, *Dreptul* No. 6 din 1895. V. și C. București (afacerea Zappa), *Dreptul* No. 50 din 1896 și *Curierul Judiciar* din 1896, No. 40. Alex. Degré, *Dreptul* din 1896, No. 24. Cpr. și C. G. Dissescu (*Dreptul* No. 2 din 1892), care citează mai multe documente din care se vede că fundațiunile pioase nu existau de cât în urma confirmării Domnului.

(7) Cpr. și art. 4 din legea clerului de la 1 Iunie 1893, care nu permite înființarea unei biserici de cât cu voea episcopului, respectiv și a Ministrului Cultelor.

(8) Veđi *Dreptul* din 1893, No. 79 și din 1895, No. 51.

Am vorbit până acum despre legislația țării românești. Ce trebuie să decidem în privința legislației anterioare, care cărmuea Moldova înainte de punerea în aplicare a Codului actual? Chestiunea este earăși controversată, deși textele respective din Codul Calimach par a fi destul de lămurite. În adevăr, art. 15 din acest Cod prevede pe de o parte, că «așezările ce se fac între bresle sau între alte obștini, spre a lor bună orânduială și folos, vor avea între ele puterea legiuită, dacă cercându-se și găsiindu-se cu cale, se vor întări de stăpânire»; iar art. 43 și mai formal, dispune că «în cât obștimele, pentru însuși ale lor drituri, se cuvine a fi sub purtarea de grijă a ocârmuirei, se hotărăște prin deosebite legi făcute pentru dênsele, adică prin hrisoave». Interpretând aceste texte și altele din Codul Calimach, Curtea supremă a decis că, sub acest Cod, numai puterea publică avea căderea de a înființa o persoană morală: «Considerând, ție această decizie, care, după noi, face o adevărată aplicare a principiilor de drept, că, în principiu, persoanele morale deosebindu-se prin natura lor de persoanele fizice, de oare ce persoanele morale sunt niște ficțiuni, ele nu'și dobândesc personalitatea și existența de cât numai prin o recunoaștere specială a Statului în care au să funcționeze; că acest principiu a fost consacrat și de Codul Calimach prin art. 15, 43, etc. și de alte legiuri, de vreme ce ori ce instituțiune nu'și putea lua naștere de cât prin un hrisov domnesc, prin care urma a i se recunoaște personalitatea sa juridică ca persoană morală»⁽⁹⁾.

Cu toate acestea, Curtea supremă, cu ocaziunea procesului cunoscut dintre comunitatea elenă din Galatz și M. Grigoriady Bonachi, a revenit asupra acestei jurisprudențe în două rânduri consecutive, punând de astă dată în principiu că, sub imperiul Codului Calimach, simpla voință a particularilor putea să determine crearea de persoane juridice, fie că era vorba de o fundațiune pioasă, fie de o corporațiune, fără concursul Statului și fără necesitatea vre unei autorizări, autorizarea Statului fiind necesară numai în privința corporațiilor neertate, care erau oprite de legi, sau contrare ordinii publice ori bunelor moravuri⁽¹⁰⁾. Curtea de casație, s-a I, prin casarea unei decisiuni a Curței din Iași, a

admis de curând aceiaș soluție (24 Ianuarie 1900), proclamând de persoană morală, în baza principiilor de mai sus, spitalul israelit din Iași⁽¹¹⁾. Chestiunea este definitiv tranșată, și instanțele de fond se vor supune probabil acestei jurisprudențe. Cu toate acestea, rămânem nestrămutați în convingerea noastră, și dacă nu insistăm aci asupra motivelor care ne fac a nu împărtași teoria preconisată de Inalta Curte, este că ele sunt cunoscute, procesul lui Gr. Bonachi, care a dat loc la această discuțiune, fiind încă present în memoria tuturor.

Aceste motive sunt pe larg arătate în concluziunile noastre, care au fost publicate în broșură și în decisiunile instanțelor de fond mai sus citate, care toate au fost casate fără cruțare.

Venim acum, după acest scurt istoric la chestiunile judecate de Curtea de casație din Turin. Prima chestiune, pe care Curtea o resolvă, după părerea noastră, în mod satisfăcător, este următoarea: Persoana juridică, regulat constituită, are ea o existență juridică în afară de țara în care ea a fost organizată, sau capacitatea ei este ea mărginită la teritoriul unde ea este menită a funcționa? O pleiadă de jurisconșulți din care unii se bucură de cea mai mare autoritate, susțin că persoanele morale, regulat constituite după legile unui Stat, pot să prelungească activitatea lor și să exercite drepturi pe teritoriul unui Stat străin, fără a fi recunoscute sau autorizate de acest din urmă⁽¹²⁾. «Libertatea

⁽¹¹⁾ Veđi *Curierul Judiciar* din 1900, No. 15 și *Dreptul* No. 17 din 1900. Tot în acest sens se pronunță și Al. Degré, *Dreptul* din 1896, No. 24 și 26. *Dreptul* din 1900, No. 17. În această din urmă adnotație, ilustrul defunct admite soluția dată de Inalta Curte în afacerea spitalului israelit din Iași, însă critică motivele pe care se întemeiază Curtea.

⁽¹²⁾ Veđi Merlin, *Répert.* t. X. *Main-morte (gens de main morte)*, § 7, No. 1 și 2, p. 323 (ed. din 1827). Despagnet, *Tr. de dr. internat. privé* (ed. a 3-a, 1899), 46 urm., p. 105 urm. Brocher, *Cours de dr. internat. privé*, I, 61 urm. Fœlix-Demangeat, *Tr. de dr. internat. privé*, I, 31. A. Lainé, *Des personnes morales en dr. international privé*, *J. Clunet*, anul 1893, p. 273 urm. Lyon-Caen et Renault, *Dr. comm.*, II, 1093. Vavasseur, *J. Clunet*, anul II (1875), p. 6. Asser, *Dr. internat. privé*, 100, 102, p. 192 și 195 urm. a trad. Schina. Audinet, *Dr. internat. privé*, 81 urm. Ducrocq, *Dr. administratif*, II, 1599. 1600 (ed. a 6-a). Surville et Artuys, *Dr. intern. privé*, 137 (ed. a 2-a). Heisser, *Étude sur les personnes morales* (1874), p. 183. Bar, *Theorie und Praxis des internat. Privatrechts*, I, 104 (ed. a 2-a, 1889). Crome, *Allg. Theil des französischen Privatrechtswissenschaft* (1892), § 47. Wächter, *Über die Collision der Privatrechtsgesetze verschiedener Staaten (Archiv für civilistische Praxis)*, t. XXV, p. 181 urm. Fœrrster, *Lehrbuch des preussischen Privatrechts*, I, p. 59, nota 19 (ed. a 5-a). Giorgi, *La dottrina delle persone giuridiche*, I, p. 187. Ercole Vidari, *Corso di diritto commerciale*, I, 844, p. 563 ur. (ed. a 4 a, 1893). Pierantoni, *La capacita delle persone giuridiche straniere in Rassegna di diritto commerciale* (Iulie 1884). Alex. Degré, *Dreptul* din 1894, No. 28 urm. și *Dreptul* No. 36 din 1896. În acelaș sens, Cas. Turin. Sirey, 83. 4. 13. Tot în acest sens s'au pronunțat mai multe Curți

⁽⁹⁾ Cas. rom. Bulet. S-a I, anul 1880, p. 244. În acelaș sens, Trib. Covurlui, C. Galatz și Iași. *Dreptul* din 1894, No. 25; din 1895, No. 6 și din 1896, No. 44. *Idem*. C. Iași. *Curierul Judiciar* din 1899, No. 44.

⁽¹⁰⁾ Veđi *Dreptul* din 1895, No. 32 și din 1898, No. 2. *Curierul Judiciar* din 1898, No. 1 și Bulet. Cas. secț.-unite, anul 1897, p. 1423. (În această din urmă afacere am susținut recursul, care a fost respins, alătura cu distinșii noștri amici d-nii C. G. Dissescu și Missir).

la națiunile civilizate, trebuie să aparție atât persoanelor morale cât și acelor fizice», dice Vasseur. (*J. Clunet*, anul 1875, p. 6). «Persoanele morale nu sunt alt-ceva de cât modalitățile vieții juridice ale persoanelor firești», dice profesorul Lainé, care a dezvoltat cu mult talent această teorie. «Persoana morală, dice Al. Degré, nu e de cât o emanațiune a personalității omului; îndată ce recunoști personalitatea omului, trebuie să recunoști persoana morală sau juridică». Persoana morală, dice Otto Gierke, profesor la Berlin, nu este o ficțiune a legii, ci o ființă colectivă reală, *eine reale Gesamtperson*, capabilă, ca și persoana fizică, de voință și de acțiune. Legea n'o crează, ci se mărginește numai a'i recunoaște existența, a'i legaliza, așa dicând, actul de naștere⁽¹³⁾.

Va să dică, după cum o persoană fizică în oase și în carne va putea exercita drepturi nu numai în țara sa, dar și în o țară străină, tot astfel va fi și pentru persoanele morale sau juridice, cărora li se va aplica art. 2 și 11 din Codul civil, părere care s'a susținut încă de la începutul secolului trecut de Merlin, de care Lainé face mare caz. Dar cine nu vede deosebirile care există între persoanele fizice și acele morale: persoana fizică deține drepturile sale de la natură, pe când persoana morală le are de la lege; persoana fizică are nu numai drepturi patrimoniale, dar și drepturi de familie, pe când persoana morală are numai drepturi patrimoniale; persoana fizică are o existență reală, pe când persoana morală este o abstracțiune, o ficțiune a legii, creată anume pentru trebuințele țării în care ea este menită a funcționa.

Or, o ficțiune universală, creată prin voința unui legiuitor local, este o imposibilitate juridică, după cum foarte bine dice Laurent⁽¹⁴⁾. Este adevărat că Lainé, unul din partizanii cei mai fervenți și mai autorizați ai sistemului opus, a tăgăduit principiul că persoanele morale ar fi

de apel din Italia, și între altele, Curtea din Gena, din Roma, din Veneția, etc. Vedî nota lui Albert Wahl (profesor la facultatea din Lille) în *Sirey*, 900, 4, p. 25, colona 2, *in fine*, care ne-a făcut distinsa onoare de a cita și părerea noastră. V. și *J. Clunet*, anul 1889, p. 509. Cpr. C. Paris, *J. Clunet*, anul 1893, p. 529. Cas. belg. (contra concluziilor proc. general Leclercq), D. P. 47, 2, 171. C. Gand, *Pasicr. belge*, 87, 2, 400. Trib. Courtray, *Pasicrisie belge*, 1892, 3, 197.

⁽¹³⁾ Otto Gierke. *Die genossenschaftstheorie und die deutsche Rechtssprechung* (Berlin, 1887). Hauriou, *De la personnalité comme élément de la réalité sociale*, *Revue générale du droit*, anul 1898, p. 5 urm. Michoud, *La notion de personnalité morale*, *Revue du droit public*, anul 1899, p. 5 urm., 124 urm.

⁽¹⁴⁾ Laurent. *Dr. civ. international*, IV, 119, p. 232 Cpr. și A. Weiss, *Tr. théorique et pratique de dr international privé*, II, p. 396. Vareilles-Sommières, *Les personnes morales* (Paris, Pichon, 1902), No. 97, p. 51. 52. «Persoana morală nu poate avea o existență internațională», dice foarte bine Curtea de casație din Turin, prin decizia ce adnotăm astăzi.

niște adevărate ficțiuni⁽¹⁵⁾, însă aceasta este în contradicere cu însuși esența persoanelor juridice; căci ori cât s'ar susține că ele nu sunt de cât o modalitate a vieții juridice a persoanelor fizice care le compun, este învederat că ele nu au o existență reală; în adevăr, a ne figura o ființă cu drepturi și datorii deosebite de ale persoanelor fizice care o compun și, care fără a cădea sub simțurile noastre, are o existență proprie, nu este de cât a recurge, după cum foarte bine dice Curtea din București, în afacerea Zappa, la o adevărată închipuire sau ficțiune⁽¹⁶⁾.

Prin urmare, art. 2 din Cod civil nu poate fi aplicat de cât omului care, grație căilor de comunicație a timpurilor moderne, poate într'un scurt timp călca teritoriul mai multor țări, ear nici de cum persoanelor morale, la care el nici n'a înțeles a se referi, după cum foarte bine dovedește Curtea supremă din Turin. Principiul statului personal, ori cât s'ar dice și ori-care ar fi autoritatea lui Merlin, se întemeiază, în adevăr, pe considerațiunile de rasă, de climă, de naționalitate, etc., și presupune neapărat o ființă în oase și în carne, ear nu o simplă închipuire: «Considerând, dice foarte bine Curtea noastră supremă, în afacerea Zappa, că, pentru persoanele fizice, care există independent de ori ce intervenție legislativă, legea nu face de cât a regula drepturile și datoriile ce decurg din faptul existenței lor; în ce privește însă persoanele morale, ele neavînd o realitate fizică, personalitatea lor nu este de cât o ficțiune; de unde rezultă și necesitatea unei intervențiuni a autorității sau a legii, care să le creeze ca atare; considerând că individul neputînd crea ficțiuni și dar nici ființe fictive, un asemenea drept nu'l poate avea de cât acela a cărui voință se poate impune tuturor, adică Statul;

«Că, afară de aceasta, creațiunea unor asemenea persoane neavînd ca rațiune de cât interesul general, urmează învederat că Statul, căruia îi este încredințată apărarea acestor interese, să aibă puterea, prin reprezentații legali, a crea aceste persoane; considerând însă că dreptul unui Stat de a crea, în interesul său general, aceste persoane fictive, nu'i poate da și pe acela de a impune și în alte State această a sa voință; că interesul general a unui Stat, puterea sa suverană de a recunoaște și proclama acest interes nu se întinde peste fruntariile teritoriului său; că a se recunoaște acestor ființe, create de un Stat, existența lor în alte State, independent de

⁽¹⁵⁾ Lainé, *op. cit.*, *Journal Clunet*, anul 1893, p. 278, 279. Vedî și O. Gierke, citat *supra*, t. și nota 13.

⁽¹⁶⁾ *Curierul Judiciar* din 1896, No. 40 și *Dreptul* din acelaș an, No. 50, p. 432.

ori ce intervenție a acelor State, este a recunoaște fie căruși Stat dreptul de a crea ficțiuni universale, ceea ce este inadmisibil». etc. (17).

Așa dar, după această jurisprudență, foarte temeinică, și pe care nimic nu o va putea resturna, o persoană morală străină nu poate exercita drepturi în România, înainte de a fi recunoscută de puterea suverană a Statului român, și singura autoritate competentă este numai puterea legiuitoare. Pentru ca puterea executivă să poată da viață unei persoane morale ar trebui o delegațiune a puterii legiuitoare, adică o lege care să-i confere acest drept, lege care de o cam dată nu există. Și dovadă că ast-fel s'au înțeles lucrurile sunt numeroasele persoane juridice, care se recunosc dîlnic de corpurile legiuitoare. Astfel, a trebuit o lege pentru ca să se recunoască personalitatea Casei de dotațiune a oastei (L. din 5 Aprilie 1862), Academiei române (L. din

3 Martie 1879), Atheneului român (L. din 31 Martie 1887), Fundațiunei universitare Carol I (L. din 9 Iunie 1891), Bisericii de mir (art. 35 L. din 10 Iunie 1893), Casei școalelor (art. 1 L. din 10 Martie 1896), Universităților (art. 56 L. din 24 Martie 1898), Clubului tinerimeii din București (L. din 6 Aprilie 1900), Sindicatului țăranilor din București (L. din 6 Aprilie 1900), Societăților comerciale (art. 78 Cod. com.), Județelor (art. 1 L. din 31 Mai 1894), Comunelor (art. 1 L. din 31 Iulie 1894), etc. etc.

Persoanele morale române avînd nevoie de o lege pentru a putea funcționa ca atare, cum se poate ca o persoană străină să fie scutită de o asemenea formalitate esențială? . . . O persoană juridică nefiind creată de cît într'un interes public, legiuitorul fie cărei țări este judecătorul acestui interes; căci de câte ori un interes de asemenea natură este recunoscut în o țară, el nu este prin aceasta însuși recunoscut și în alte țări, care rămân libere de a examina și ele, la rîndul lor, dacă scopul ce urmărește o persoană juridică străină este moral, și dacă ea poate să trăiască și să se desvolte și în altă țară de cît în cea în care ea a fost înființată. Un Stat este deci în tot-deauna liber de a încuviința, sau nu, existența unei persoane morale străine, după cum el este liber de a primi sau de a respinge înpămîntenirea pe care o solicită un străin.

Sa nu să confunde recunoașterea existenței unei persoane morale străine cu autorizarea de care ori ce persoană morală are nevoie spre a primi o liberalitate (art. 811 și 817 C. civ.); căci acestea sunt două ordini de idei deosebite. Asemenea autorizare se dă, ce e dreptul, de puterea executivă, prin decret regal, însă numai unei persoane legalmente recunoscute, căci alt-fel ea este inexistentă, și neantul nu poate fi gratificat. Existența chiar de fapt a unei persoane morale, fie ea străină sau indigenă, nu este suficientă pentru a i se conferi dreptul de a dobîndi avere; pentru aceasta ea trebuie să aibă o existență juridică, care n'o poate capata de cît de la lege. Legiuitorul a creat deci în această materie, două garanții. Cea dintăi se exercită de puterea legiuitoare, care va examina dacă este sau nu pericol de a se crea o persoană morală, sau de a se recunoaște o persoană existentă peste hotar; ear cea de a doua, se va exercita de puterea executivă, care va examina dacă este, sau nu, pericol de a fi gratificată. A recurge, în asemenea caz, numai la un decret regal, este a nesocoti principiul separațiunei puterilor în Stat, este a încălca atribuțiunile puterii legiuitoare, este a știrbi din suveranitatea Statului român, dobîndită prin atâte sacrificii, este, într'un cuvînt a viola pac-

(17) Veđi *Dreptul* No. 32 din 1898 și *Bulet.* S-a I, 1898, p. 397, 398. *Curierul Judiciar* din 1898, No. 15. Veđi și alte decisiuni anterioare ale Inaltei Curți tot în acest sens. *Dreptul* No. 78 din 1895. *Bulet.* 1895, p. 1295 și *Curierul Judiciar* din 1895, No. 43. *Bulet.* s-a I, 1878, p. 331. *Bulet.* 1880, p. 344 și *Dreptul* din 1881, No. 50. În acelaș sens, C. Craiova și București, Trib. Ilfov, Bacău, etc. *Dreptul* din 1881, No. 50. *Dreptul* din 1886, No. 50; din 1889, No. 28; din 1892, No. 76. *Curierul Judiciar* din 1894, No. 11; *Dreptul* din 1895, No. 43 și 78; din 1896, No. 22 și 50, etc. Jurisprudența noastră n'a dat până acum nici o hotărîre în sens contrar. În cît privește jurisprudența franceza, vom cita *Cas. fr.* și *C. din Paris.* D. P. 60. 1. 444 D. P. 63. 2. 84, ear în cît privește jurisprudența italiană, *Cas. Roma, La Legge* din 1888, 1, 438; *Sirey.* 1891, 4, 5; *La Legge* din 1899, 2, 579; *La Legge* din 1891, 1, 330; *La Legge* din 1892, 2, 293. În fine, la aceste decisiuni trebuie să adăogăm *Cas. Turin* (decisia ce adnotăm astăzi). *Sirey* 1900, 4, 25 urm. Tot în acest sens se pronunță și o mare parte din doctrină. Vom cita numai autorii cei mai în renume. Veđi *Laurent.* I, 306 urm; XI, 196; XXX, 254 și *Dr. international.* IV, 119 urm. și VI, 206. *Laurent. Supplém.*, I, 102. *Avant-projet de révision.* I, p. 161. *Ballot. Revue pratique.* t 17 (anul 1864), p. 90 urm. *Moreau, Capacité des États étrangers pour recevoir par testament en France, J. Clunet.* anul 1892, p. 342. *Woeste, J. Clunet.* anul 1893, p. 1125. *Béquet, Répert. de dr. administratif.* V^o *Dons et legs.* 220 urm. *Baudry et H. Fourcade, Des personnes.* I, 296, 297, 308 urm. *Baudry et Colin, Don. et testaments.* I, 339. *Aubry et Rau.* I, § 54, p. 276 (ed. a 5-a). *Lyon-Caen et Renault, Dr. comm.*, II, 1132. *T. Huc.* I, 144. *Laferrrière, Dr. public et administratif.* I, p. 310 urm. *A. Rolin, Princ. de dr. internat. privé.* I, 27, 31, 33 și II, 806. *Weiss, Tr. élément. de dr. intern. privé.* p. 145 (ed. a 2-a, 1890) și *Tr. th. et pratique de dr. internat. privé.* II, p. 396. *Haus, Dr. privé des étrangers en Belgique.* 118. *Picard, J. Clunet.* 1881, p. 476, No. 58. V. și *J. Clunet* anul 1892, p. 150. *Elena, Diritti della persona straniera secondo la legge ital.*, *Archivo juridico.* 1897, p. 111. *Unger System des österreichischen allgem. Privatrechts.* I, p. 165 (ed. din 1868) *Jettel, Handbuch des internat. Privatrechts.* (Viena, 1893), § 4, p. 21. *G. Petrescu, Studii asupra persoanelor morale* p. 73 urm. *C. G. Dissescu, Dreptul* din 1895 No. 82 și 83. *Wéathon, Éléments du droit international.* § 105. *Dudley Field, Projet d'un Code international* (art. 545). *Varreilles-Sommières, op. cit.* (Pichon, 1902), 97, p. 51, 52. Veđi de acelaș autor și *Synthèse du droit international privé.* II, 750 urm., etc., etc.

tul nostru fundamental, care, pentru a întrebuița cuvintele unui publicist modern (Édouard Laboulaye), este scrierul sfânt în care poporul și-a depus libertățile sale, pentru ca nimine, fie chiar legiuitorul, să nu le poată atinge. Aceste principii se impun mai cu seamă în țara noastră, față cu datinele noastre și față cu jurisprudența noastră, care, după cum am văzut, le a consacrat fără nici o șovăire atât în afacerea Zappa, cât și în alte procese de asemenea natură. A le tagădă astăzi ar fi a arunca o desfidere justiției și a spune: tot ceea ce ai făcut până acum este fără nici o samă!

Persoanele morale străine vor avea nevoie de incuviințarea Statului român chiar pentru a putea sta în judecată, căci art. 66, § 2 din procedura revisuita, care prevede că persoanele morale străine, *capabile după legea română*, pot sta în judecată, chiar dacă ele ar fi incapabile după legea țării lor, se referă, după cum aceasta rezultă din debaterile urmate atât în Cameră cât și în Senat, la asociațiunile străine existente de fapt, nerecunoscute de legea străină și recunoscute de legea noastră⁽¹⁸⁾, adică la o ipoteză care mai nici o dată nu se va ivi în practică. Textul, astfel cum este conceput, nu are absolut nici o utilitate, căci cum s'ar putea întâmpla ca Statul român să recunoască existența unui ce inexistent?... Ne unim deci în totul cu părerile expuse de d-nii Missir, Em. Porumbaru și M. Cornea în Senat, ear de d-nii C. C. Arion și Alex. Marghiloman, în Cameră, cari au cerut cu drept cuvânt desființarea acestui paragraf⁽¹⁹⁾. Textul ar fi prezentat o utilitate practică numai atunci când ar fi conferit dreptul de a sta în judecată persoanelor morale create în străinătate, însă nerecunoscute de legea română, așa cum se întâmplă în Austria, unde persoanele morale străine au capacitatea de a sta în judecată⁽²⁰⁾, având însă nevoie spre a putea face o operație de autorizarea Guvernului⁽²¹⁾.

În cât privește noul Cod german, prin art. 23 și art. 10 de legea de introducere (*Einführungs-*

gesetz) se dispune că o asociațiune străină nu poate deveni în mod juridic capabilă de cât prin autorizarea unui decret a consiliului federal (*Bundesrath*). Art. 28 din Codul spaniol de la 1889 prevede, de asemenea, în partea sa finală, că asociațiunile domiciliante în străinătate, vor avea în Spania situația și drepturile determinate prin tratatele și legile speciale, ceea-ce însemnează că ele nu au de drept foloasele personalității care le sunt recunoscute prin legea lor națională. Așa dar, legiurile cele mai recente, care au legiferat asupra acestei chestiuni, au condamnat teoria lui Merlin și a lui Lainé, pe care, până acum, a respins-o cu drept cuvânt și jurisprudența noastră.

Principiile mai sus expuse nu se aplică însă la persoanele pe care Savigny le numește *naturale* sau *necesare*, precum Statul, comunele și județele⁽²²⁾. Un Stat străin mai cu seamă, o dată recunoscut ca corp politic, ar putea să aibă drepturi de exercitat în țara noastră. Ei bine, nu mai rămâne îndoială că el va fi admis a și exercita drepturile sale⁽²³⁾. Ast-fel, Statul elin a fost admis a sta în judecată spre a revendica moștenirea lui Vanghelie Zappa. Curtea din București l'a supus însă la cautiunea *judicatum solvi*⁽²⁴⁾, care s'a desființat prin noua procedură civilă, elaborată de d-l C. G. Dissescu.

În cât privește societățile comerciale străine, situația lor este regulată prin Codul comercial (art. 236 urm. din care unele dispoziții au fost modificate prin legea din 6 Aprilie 1900).

Venim, în fine, la ultimul punct judecat de Curtea de casație din Turin, adică acel relativ la primirea unei liberalități, căci despre dreptul de a sta în judecată am vorbit mai sus⁽²⁵⁾.

⁽²²⁾ Eată cum se exprimă jurisconsultul german: «*Einigen derselben können wir ein natürliches oder auch nothwendiges Dasein zuschreiben, anderen ein künstliches oder willkürliches. Ein natürliches Dasein haben die Gemeinden, Städte und Dörfer, welche meist älter sind als der Staat selbst (nämlich in seiner gegenwärtigen Einheit und Begränzung), und welche die Hauptbestandtheile des Staates bilden, etc.*». Savigny, *System, etc.*, II, § 86, *ab initio*, p. 242.

⁽²³⁾ Cpr. Weiss, *op. cit.*, II, p. 397 urm. Picard, *J. Clunet*, 1881, No. 58, p. 476 și 477. Despagnet, *op. cit.*, 49. Laurent, I, 310 și *Dr. internat.*, IV, 126. Vincent et Pénaud, *Dictionn. de droit internat. privé*, V^o *Personnes civiles*, 7. Rolin, *op. cit.*, I, 28 și 36; II, 805. Lainé, *op. cit.*, p. 289 urm. Trib. Bruges, *Pasicrisie belge*, 95. 3. 23. Trib. Montdidier, *Pand. Périod.*, 1892, 5, 17 urm. și nota lui A. Weiss, etc. Veđi însă Baudry et H. Fourcade, *Des personnes*, I, 309. F. Moreau (prof. la facultatea din Aix), *J. Clunet*, 1892, p. 346 urm ⁽²⁴⁾ *Dreptul No. 8* din 1894.

⁽²⁵⁾ Este însă de observat că Curtea supremă din Turin pune în principiu, prin ultimul său considerent, că incapacitatea unei persoane fizice de a sta în judecată nu poate fi propusă pentru prima oară în casație. Această soluție este foarte contestabilă, și chiar contrară atât jurisprudenței noastre cât și acelei franceze. În adevăr, s'a decis cu drept cuvânt, atât la noi cât și în Franța, că lipsa de autorizare din partea unei femei măritate, fiind de ordine publică, poate fi propusă

⁽¹⁸⁾ «Se poate întâmpla, a dis Ministrul justiției, D-l C. G. Dissescu, în Senat, că la Paris să existe o asociațiune de Români și Francezi, care nu e recunoscută în Franța. Scopul ei este folositor? Ei bine, dacă un act de Stat român o va recunoaște, de și este din țară străină, pentru ce să nu poată sta în judecată?» Veđi *Noul Cod de Proced. civilă* de V. Alexandrescu, Cesarescu și Mironescu, *desb. parlamentare*, p. 104.

⁽¹⁹⁾ Veđi și critica acestui text făcută de d-l B. M. Missir, în *Dreptul* din 1899, No. 76. Veđi și G. G. Mironescu, *Revisuirea Codului de proced. civilă*, p. 92 urm. Veđi de acelaș autor și *Lacunele noului Cod de proced. civilă, Revista de drept și sociologie* din Iunie 1900, p. 223.

⁽²⁰⁾ C. supremă din Austria (Viena), *Zeitschrift für international. Privatrecht*, anul 1890, p. 385.

⁽²¹⁾ Ordon. austriacă din 20 nov. 1865 și 29 Martie 1873. Veđi nota lui A. Wahl mai sus citată în Sirey, 1900, 4, p. 26, colona 3. Acelaș sistem pare a fi admis de jurisprudența în Elveția. Veđi A. Wahl, nota citată, p. 26, colona 1.

Persoanele morale străine *recunoscute de Statul român* vor putea necontestat să primească liberalității, aceasta nejnind întru nimic ordinea publică din țara noastră ⁽²⁶⁾, afară, bine înțeles, de bunuri rurale (art. 7 Constit.), însă numai sub condițiunea de a fi autorizate conform legii române (art. 811, 817 C. civ.). Statul are, în adevăr, interes de a împedica acumularea bunurilor de mână moartă, fie pentru ca ele să nu devie un pericol național în mâna unei asociațiuni străine, fie în interesul de a face ca bunurile să circule din mână în mână și să devie o sorgintă de bogăție. Apoi, familia dispunătorului are, pe de altă parte, nevoie de a fi apărată în contra liberalităților făcute adese-ori sub imperiul unei presiuni morale la care dăruitorul său testatorul n'a putut să reziste ⁽²⁷⁾.

Această dispozițiune va fi de buna seamă aplicabilă și unui Stat străin, căci art. 817 din Codul nostru vorbește de *persoane morale* în genere, și Statul este necontestat o persoană morală, publică și necesară, însă o persoană morală în toată puterea cuvântului. Această teorie este admisă de unii și în Franția, cu toate că textul fr. (937) nu vorbește de persoane morale în genere, ci de ospicii, săracii dintr'o comună și stabilimentele de utilitate publică ⁽²⁸⁾.

Acestea sunt, după părerea noastră, adevăratele

pentru prima oară în casație. Vezi Bulet. Cas. S-a I. 1875. p. 154 și 163. Bulet. 1876, p. 132. Bulet. 1888, p. 173 și 178. (Aceste din urmă două decizii sunt pronunțate în secții-uite). *Idem*. Cas. fr. Sirey, 88. 1. 104. Sirey. 89. 1. 423. Sirey. 96. 1. 180. D. P. 88. 1. 214. D. P. 94. 1. 248. D. P. 95. 1. 535. D. P. 96. 1. 152.— *Contră*. Cas. rom. Bulet. S-a I, 1877, p. 56. Bulet. 1883, p. 1172.

⁽²⁶⁾ V. însă Lejeune, după care dobândirea de liberalități n'ar fi permisă în Belgia, de cât în caz de reciprocitate. *J. Clunet*, anul 1893, p. 1427.

⁽²⁷⁾ Cpr. Weiss. *op. cit.*, p. 403. Laurent, I, 196 și *Dr. internat.*, IV, 138; VI, 207. *Avant-projet de révision*, I, p. 421 și 424. Lainé, *op. cit.*, p. 302. T. Hue, VI, 108. Baudry & H. Fourcade, *op. cit.*, I, 310. Baudry, II, 382. M. Planiol, *op. cit.*, I, 706 urm. A. Bertauld, *Quest. pratiques et doctrinales de C. Napoléon*, I p. 103. 104. No. 141. Savigny, *System*, etc., VIII, § 377, p. 343 (ed. germană). L. Renault, *J. Clunet*, anul 1893, p. 1121. Lejeune, *Idem*, p. 1127. Ch. Woeste, *Idem*, p. 1125, 1126. Baudry et Colin, *Don. et test.*, I, 341 și 422. A. Wahl, nota în Sirey, 1900, 4. p. 29, colona 2 și 3. Hauriou, *Dr. administratif*, 526. Ducrocq, *Idem*, II, 1599, 1600. Despagnet, *op. cit.*, 48 și 391. Trib. Paris. *J. Clunet*, 1885, p. 192. Trib. Montdidier, *Pand. Périod.* 92. 5. 17. Vezi în *J. Clunet*, anul 1893, p. 727 și consultația dată de facultatea de drept din Berlin cu ocazia procesului Zappa. (Această consultație este semnată de Gneist, Derenburg, Hinschius, Brunner, Hubler, Pernice, Gierke, Eck și Kohler).

⁽²⁸⁾ Vezi în acest sens. T. Hue, VI, 108, 109. Lainé, *op. cit.*, p. 302. Rolin. *op. cit.*, II, 805. Beauchet, nota în *Pand. Périod.* 88. 2. 152. Ducrocq *Revue du dr. public*, 1884, p. 64. Répert. Dalloz, *Supplément. Lois*, 431. Trib. Montdidier, *Pand. Périod.* 92. 5. 17. Trib. Paris. *J. Clunet*, 1898, p. 719.— *Contră*. Weiss. *op. cit.*, II, p. 405 urm. Moreau, *J. Clunet*, 1892, p. 344. După acești din urmă autori, Statele străine ar putea dobândi avere în Franția, fără nici o autorizare din partea puterii executive.

principii. Le am expus pe scurt, fără a avea pretenția de a fi spus ceva nou. Am voit numai să arăt starea jurisprudenței și a doctrinei asupra uneia din cele mai spinoase chestiuni ce există în drept. Cetitorii vor judeca dacă 'mă-am atins scopul.

D. Alexandresco

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, Secția II

Audiența de la 1 Octombrie 1901

Președinta D-lui N. MANDREA, Președinte

Iosef Kuhnberg cu Ministerul de finanțe

Faliment.— Judecătorul sindic. — Atribuțiunile sale. — Cota convenită statului pentru cheltuelile falimentului.— Cum se poate ataca, și de cine, modul de administrațiune al judecătorului sindic. — (Art. 751 și 969 din Codul comercial).

1. *In materie de faliment judecătorul sindic este însărcinat cu diferite atribuțiuni pe care le îndeplinește sub controlul tribunalului și între aceste atribuții este și cea de a face inventariul și estimarea averii falimentului asupra căreia se fixează cota de 30/100 convenită statului pentru acoperirea cheltuelilor de cancelarie a sindicului și acoperirea retribuțiunii sale.*

2. *In contra modului de administrațiune a falimentului de către judecătorul sindic, atât falitul cât și masa credală a falimentului au dreptul atât de contestație înaintea tribunalului, cât și de recurs în casație, în termenul și modul prescris de Codul comercial în materie de faliment.*

Ast-fel, falitul nu poate, pe calea acțiunii principale, să atace procesul-verbal al judecătorului sindic prin care s'a fixat cota convenită statului, întru cât acest proces-verbal a dobândit autoritatea de lucru judecat nefiind atacat pe calea contestațiunii înaintea tribunalului în termenul și modul prescris de lege.

Decisiunea 256/901.— Respins recursul făcut de Iosef Kuhnberg contra sentinței comerciale a trib. Brăila No. 117/900 în proces cu Ministerul de finanțe.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut de d-l consilier N. Predescu;

Pe d-l avocat Valerianu, din partea recurrentului în desvoltarea motivelor de recurs; și

Pe d-l avocat Rioseanu din partea intimatului Ministerul de finanțe în combateri;

Deliberând,

Având în vedere că obiectul chestiunii de față, dinaintea instanțelor de fond consistă în cererea făcută de recurrent de a se condamna judecătorul sindic al trib. Brăila ca prepus al Ministerului de justiție. Ministerul de justiție ca comitent al judecătorului sindic și Ministerul de finanțe ca păstrător și mânuitor al averii statului, să-și restituie suma de 1161 lei bani 50 percepută în plus drept cota prescrisă de art. 969 C. comer., cu ocazia falimentului său;

Considerând că în materie de faliment judecătorul sindic, este însărcinat cu varii atribuțiuni, pe care

are ale îndeplini sub controlul tribunalului, între care este și obligațiunea impusă de art. 751 din Codul comercial, de a face inventariul și estimățiunea averii falimentului, asupra căruia se fixează cota de 3% cuvenită statului prescrisă de art. 969 din Codul comercial, pentru acoperirea cheltuelilor de cancelarie a sindicului și acoperirea retribuțiilor lor;

Că pentru ori-ce nemulțumiri în contra modului de administrațiune a falimentului de către judecătorul sindic, atât falitul cât și masa credală a falimentului, au dreptul atât de contestație înaintea tribunalului, cât și de recurs în casație în termenul și modul prescris de Codul comercial în materie de faliment;

Considerând că întru cât în specie recurentul nu a usat de nici una din căile sus indicate, pentru a ajunge la anularea procesului-verbal al sindicului, prin care a fixat cota cuvenită statului din activul brut al falimentului, acel proces-verbal rămânând definitiv a dobândit ast-fel autoritatea de lucru judecat, și recurentul nu mai poate cere și obține pe cale principală, ceia ce putea cere și obține pe calea contestațiunii, cale de care însă nu a usat la timp;

Că prin urmare din acest punct de vedere și independent de mijloacele de casare ce se invoacă azi, recursul de față are a fi respins ca neîntemeiat;

Pentru aceste motive, Curtea, respinge recursul, etc.

Audiența de la 2 Octombrie 1901

Președinția D-lui N. MANDREA, Președinte

P. Niculescu cu M. Ionescu și Th. C. Aslan

Urmărire imobiliară. — Urmărire începută sub vechiul Cod de procedură și terminată sub noul Cod. — Dacă se aplică noile forme de procedură introduse de Codul nou de procedură. — (Art. 509 din noua Pr. civilă)

Noile forme de procedură ce legiuitorul a introdus în materie de executare silită, trebuiesc aplicate la urmărirea începute sub vechiul Cod de procedură civilă și rămase în curs de executare la promulgarea noului Cod de procedură civilă. Așa, violează legea tribunalul când procede la vânzare, fără să fi citat pe creditorii înscrisi până în momentul facerii publicațiilor și afișelor, de și vânzarea se începuse sub vechiul Cod de procedură.

Decisiunea 261/901. — Casată, ordonanța trib. Ilfov, secția de notariat No. 2138/900, în urma recursului făcut de P. Niculescu în proces cu M. Ionescu și Th. C. Aslan.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier I. Duca;

Pe d-l Victor Duculescu, din partea recurentului P. Niculescu, în desvoltarea motivelor de casare; și

Pe d-l avocat Ciulei, din partea intimatului M. Ionescu, în combateri;

Deliberând,

Asupra motivului I de casare:

I. «Violarea art. 509 al. I, Pr. civ. după acest articol toți creditorii având privilegiu sau ipotecă cunoscută până la emiterea publicațiilor, trebuiesc citați spre a concura la vânzare. Această dispoziție expresă a legii prevăzută sub pedeapsă de nulitate nu a fost îndeplinită. Ori-cum, art. 562, care prevede casurile de casare, spune expres că dacă s'a călcat o dispoziție a legii prevăzută sub pedeapsă de nulitate, ordonanța va putea fi casată, și cum dispoziția art. 509 e prevăzută sub pedeapsă de nulitate de art. 512 Proc. civ. urmează că ordonanța trebuie casată. Mai mult, o jurisprudență constantă a onor. Curții s. II, decide în acest fel și sunt numeroase cașurile de casare mai ales față cu Creditul».

Având în vedere ordonanța de adjudecare a tribunalului de Ilfov, cu No. 2138 din 1900, ce este supusă recursului;

Având în vedere că din actele din dosar se constată: Că imobilul recurentului a fost pus în urmărire sub vechea lege de Procedură, iar adjudecarea lui s'a efectuat la 2 Noembrie 1900, sub imperiul legii noi;

Că până în momentul licitărei și a supralicitărei acestui imobil nu se făcuse creditorilor ipotecari înscrisi încunoștiințarea prescrisă de art. 509 al noului Codice de procedură formalitate substanțială ce are de scop de a garanta drepturile acestor creditori și, prin concursul lor, a mări prețul adjudecațiunii, ceia-ce folosește și debitorului urmărit;

Având dar în vedere că cestiunea de drept ce se aduce în cercetarea acestei Curți consistă întru a se ști, dacă noile forme de procedură ce legiuitorul a introdus în materie de executare silită, trebuiesc aplicate la urmărirea începute sub vechea lege de procedură și rămase în curs de executare la promulgarea noii legi;

Considerând că legea de procedură au de obiect de a determina și reglementa formele, mijloacele judecătorești, prin ajutorul cărora se pot exercita acțiunile și efectua execuțiunile silită;

Că determinarea acestor forme de procedură are de scop de a asigura buna distribuire a justiției, prevenind surprinderea părților și garantând drepturile lor;

Că deci, legiuitorul introducând noi forme de procedură pentru a garanta și mai bine drepturile părților, nimeni nu poate pretinde că a fost isbit într'un drept câștigat, prin faptul că legiuitorul a mărit garanțiile justițiabililor și a schimbat condițiunile în care el înțelege a se distribui justiția; că, de altă parte societatea are un interes imediat ca noile forme de procedură, considerate ca fiind mai bune, să se aplice de îndată la toate acțiunile și execuțiunile pendinte, întru cât n'a intervenit o hotărâre care să deslege litigiul, sau să pronunțe exproprierea debitorului urmărit;

Considerând că în specie, tribunalul nu a ținut seamă de aceste reguli de drept, și procedând la licitarea imobilului urmărit fără a încunoștiința pe creditorii ipotecari înscrisi, conform ultimelor dispozițiuni ale art. 509 din noul codice de procedură, a violat acest text de lege;

Pentru aceste motive, Curtea, casează, etc.

Adnotație. — Una din dispozițiile cele mai importante și din inovațiile mai fericite ale legiuitorului de la 1900, este art. 509 din Pr. civ.

Am vorbit la timp despre foloasele practice ale acestui articol⁽¹⁾. Și creditorii sunt asigurați că nu se poate vinde imobilul, fără cunoștința lor, și debitorul nu mai e supus la capriciul creditorului urmărit, pentru că, cei-l'alți creditori neurmăritori, dar înscrisi, sunt interesați să mărească concurența și prin aceasta, valoarea imobilului urmărit. E greu să împaci două interese așa de contrarii ca acelea ale creditorilor de o parte și debitorului de cea-l'altă parte. Cu toate acestea, legiuitorul de la 1900, a conciliat aceste interese prin dispoziția art. 509, ordonând sub pedeapsă de nulitate, ca pentru ziua de adjudecare să se cheme și cei-l'alți creditori înscrisi.

Asupra aplicării acestui articol, însă, în practică s'au ridicat o sumă de cestiuni. Intre altele este și cestiunea judecată de Tribunalul Ilfov secția de Notariat a căruia ordonanță, cu drept cuvânt,

⁽¹⁾ Vezi *Curierul Judiciar* No. 9, 10, 11 și 12 din 1900.

a fost casată de către Inalta Curte de casație, prin decizia pe care o publicăm mai sus.

Iată în ce constă această cestiune :

Urmărirea începuse sub imperiul legii vechi de procedură ; însă adjudecarea avea loc sub legea nouă, în speță la 2 Noembrie 1900. Creditorul urmăritor a crezut, pentru simplu cuvânt că urmărirea era începută sub legea veche, să neglijeze prescripțiile art. 509 din Pr. civilă, să nu cheme și pe cei-l'alți creditori înscriși.

Tribunalul a admis modul de a vedea al creditorului.

Inalta Curte de casație, însă a arătat odată mai mult că «societatea are un interes imediat ca noile forme de procedură, considerate ca fiind mai bune, să se aplice de îndată la toate acțiunile și execuțiunile pendinte, întru cât, n'a intervenit o hotărîre care să deslege litigiul, *să pronunțe exproprierea* debitorului urmărit». Și pe baza acestor considerațiuni a casat ordonanța dată de tribunal.

O altă cestiune care se ridică înaintea tribunalului e și următoarea : Art. 509 spune că un exemplar de publicație⁽²⁾ se va da și *creditorilor cari au ipoteca sau privilegiu* cunoscut până la emiterea publicațiilor. De aci cestiunea : Acești creditori, trebuiesc să fie și citați pentru a se prezenta în instanță ? Se susține de unii negativi pentru că art. 509 nu prevede și citația, el vorbește —zice-se— numai de afipte și odată exemplarul de afipt trimis creditorului înscris, legea e satisfăcută. Și dacă se întâmplă ca cestiunea să fie ridicată de către debitor, atunci argumentul hotărîtor pentru cei cari susțin această negativă este că debitorul n'are interes să ridice o asemenea cestiune. Se va fi trimis sau nu citație creditorului ? pentru debitor este indiferent.

Credem că partizanii unei asemenea păreri greșesc dând această interpretare art. 509.

Este adevărat că acest articol nu vorbește de citații ; dar oare chemarea creditorilor prin citație pentru a lua parte la vânzare trebuie neapărat să rezulte din art. 509 ? sau din economia întregii legi de procedură ?

Să analizăm.

Pentru ce să trimit aceste afipte creditorilor înscriși ? Legiuitorul o spune în expunerea de motive :

«Cu noua încunoștințare, pe de o parte, se ocrotesc creditorii neurmăritori, . . . iar pe de alta se mărește numărul concurenților».

Cu alte cuvinte, scopul pentru care să încunoștințeze creditorii neurmăritori este ca ei să vie în ziua adjudecării să ia parte la dînsa pentru că vânzarea să nu se facă în detrimentul lor ; și atunci se naște întrebarea : După principiile generale de procedură, poate cine-va să compare în justiție ca parte interesată, fără ca prealabil să fie citat ? Evident că nu. Și citația nu se poate înlocui prin afipt, pentru cuvântul că afiptul are cu totul alt scop de cât de a face pe creditor să compare în justiție. Afiptul în materie de vânzare se poate asemăna, întru cât-va cu petiția introductivă de instanță sau cu petiția de apel în procesele ordinare și după cum în procesele ordinare nu se poate susține că petiția poate înlocui citația, tot astfel nu se poate spune că afiptul poate ține loc de chemare a creditorilor.

Instanța nu se poate lega de cât cu cei chemați în regulă prin citație.

Nu cred să se pretindă de către cine-va cum că creditorii sunt numai încunoștințați, fără a fi chemați să participe în instanță la vânzare, pentru că nimeni nu poate tăgădui că un creditor înscris este în drept ca și debitorul să ridice orî-ce excepții de procedură, sau orî-ce critică asupra tabloului de ordine, și atunci cum poate avea cuvânt în instanță fără ca prealabil să fi fost chemat ? Căci încă o dată, numai cei cu care se leagă instanța au cuvânt, și instanța nu se leagă de cât cu cei chemați în regulă.

Iată pentru ce cred că este greșită interpretarea art. 509 în sensul că creditorii neurmăritori nu trebuiesc să fie și citați.

În cât privește cestiunea de a se ști dacă debitorul are sau nu interes de a obiecta necitarea creditorilor, cred iarăși că este a da o interpretare greșită legii susținînd negativă.

În adevăr unul din principalele scopuri ale art. 509 este și mărirea concurenților ; aceasta o spune expunerea de motive. Și atunci, întrebăm : Cine are mai mare interes ca concurența să fie cât de întinsă, ca însăși debitorul ?

Și când vede el că creditorii neurmăritori nu se prezintă din lipsă de citație, pentru ce să nu fie în drept a cere să fie chemați ? Dar cine poate releva această lipsă de citare ? Creditorul necitat ? Dar mai întâiu, acesta nefiind citat, n'ar avea cuvânt, și apoi chiar de i s'ar permite să releve cestiunea, ce ar însemna această plîngere din partea însăși a creditorului care ne fiind citat, e presupus că n'a cunoscut ziua de vânzare, sau n'a fost chemat, când el însăși se prezintă în instanță la ziua chiar de vânzare ? N'ar fi oare o vădită șicană ? Cum ? Te plîngi că nu știi ziua și că n'ai fost chemat, și la ziua

(2) Aci, impropriu se exprimă legea când zice *publicație*. Ar trebui să se zică : *Afipt* pentru că exemplar de *afipt* se da creditorilor iar nu publicația care se face în *Monitorul Oficial*.

fixată te prezinți în instanță, ceia-ce presupune că ai știut și ziua și cunoscși și depre ce este vorba.

Dar, partisanii părerei contrarii celor ce susținem noi, primesc mai bine ca creditorul să se dedea la această vădită șicană, de cât debitorul să și permită a ridica cestiunea lipsei creditorilor, tocmai acelora care de bună credință, ne primind citația, lipsesc de la ziua de înfațișare.

Curios mod de a interpreta legile mai e și acesta. Credem însă că e nu numai curios, dar și în contra spiritului și în contrazicere cu scopul ce și-a propus legiuitorul de la 1900.

Adevărata interpretare a art. 509 este de a se cita creditorii; iar lipsa de citare o poate ridica nu numai creditorii dar și debitorul.

Atât deocamdată.

Cesar.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI IAȘI, Secția I

Audiența de la 1 Decembrie 1901

Președenția D-lui **A. GANE** Membru de ședință
Ruhla Capistik cu Epitropia Spitalului israelit din Iași.

Persoană morală.—Formarea ei sub Codul Calimach independent de autorizarea guvernului.—Spitalul israelit din Iași.—Existența lui ca persoană morală.

Modul de reprezentare a șpisului spital în justiție.—Necesitatea intervenirei tuturor epitropilor.—Lipsa de calitate a presidentului epitropiei.—Administrația comunală.—Dreptul ei de control asupra așezămintelor de bine facere.—Lipsa de calitate a acestor administrații de a se amesteca în modul de reprezentare a sus șpiselor așezăminte.—(Art. 50 L. Clerului din 1893).

Sub imperiul Codului Calimach, asociațiunile de persoane ce se formaș în vederea realizării unui scop filantropic, a unei năzuințe de ordine morală, își aveaș existență, ca persoane morale independent de autorizarea Guvernului, datorită numai scopului care a determinat crearea lor.

In baza acestor principii, spitalul israelit din Iași a fost recunoscut, încă de sub Codul Calimach, ca persoană morală saș juridică, și se bucură și astăzi de această prerogativă.

Reprezentanșii legali ai acestui spital sunt acei ce au figurat de pe vremuri în chipul cum dênșii se desemnaș, și modul de reprezentare a șpisului spital, în relașiile sale cu lumea externă, nu se poate modifica după bunul plac al asociașiei; de unde rezultă că spitalul israelit nu poate fi reprezentat în justiție de cât de toșii epitropii șei, ear nu numai de presidentul epitropiei, care, în această privință, nu are nici o calitate.

Administrașia comunală nu are nici un amestec în organizarea modului de reprezentare a așezămintelor de bine facere, art. 50 din legea Clerului conferind administrașiei comunale numai un drept de control pentru ca așezămintele să nu depășească scopul în vederea căruia ele au fost înfiinșate.

Tribunalul,

Asupra apelului interjectat de către d-na Ruhla Capistik în contra cărșei de judecată sub No. 1.64/901 a d-lui judecător de pace ocol 3 Iași;

Având în vedere concluziunile orale și scrise ale părșilor, precum și actele produse în instanță;

Având în vedere că prin efectul devolutiv al apelului întreaga pricină se repune în stare de judecată;

Având în vedere că obiectul acșiei ce ne preocupă este acel următor: Epitropia spitalului evreesc din Iași, pe temeiul unui legat ce i s'a testat de către def. F. Uteis, a devenit proprietara imobilului situat în Iași, strada Labirint No. 7. Acest imobil este locuit de către d-na Ruhla Capistik și pretinzându-se de Epitropie că d-na R. Capistik îl ocupă pe neadrept, a formulat în contra ei o cerere de evacuare, precum de asemenea a cerut și condamnarea numitei la suma de 350 lei, cu titlu de daune, socotit echivalentul chiriei pe un period de timp începător de la 23 Aprilie 1901 până la evacuare;

Având în vedere că problema juridică ce urmează să se discute, în înteuil loc, este de a se ști dacă d-l Albert Daniel are însușirea legală de a figura în instanță în numele Epitropiei spitalului evreesc; dacă, cu alte cuvinte, d-l Albert Daniel, în calitatea sa de președinte al Epitropiei acestui spital, are dreptul să reprezinte în judecată Epitropia;

Având în vedere că, sub imperiul Codului Calimach, asociașunile de persoane ce se formaș în vederea realizării unui scop filantropic, a unei năzuințe de ordine morală, își aveaș existență, ca persoană morală, independent de autorizarea prealabilă a înaltului Guvern, datorită numai scopului care a determinat crearea lor; că, personalitatea morală a spitalului evreesc datează din epoca Codului Calimach;

Având în vedere că stabilită și de altminteri recunoscută de către însuși părșile, personalitatea morală a spitalului evreesc din Iași, rămâne să examinăm cine au fost în cursul timpului, reprezentanșii spitalului, fiind de principiu că existența persoanelor morale se materializează, se întrupează în anumite persoane fizice; că, pentru aceasta, raportându-ne la hrisovul sub No. 58, la actul de întărire emanat de la Domnitorul Cuza, precum și la complexul corespondenșei întreținută de spital cu diferitele autorități de pe vremuri, răsare în mod neîndoios că spitalul evreesc se reprezintă printr'un număr de persoane alese de comunitatea izraelită cu titlu de Epitropi; că rezultatul alegerei se comunica Guvernului care la rëndul șeu supunea alegerea întăririi domnești; că, Domnul printr'un hrisev întărea persoanele alese în funcșiunea de Epitropi și definea chiar atribușunile lor, dând unuia dintre ei denumirea de prim Efor;

Că, din actele înfașișate mai reese că numărul Epitropilor se mărea cu aprobarea Domnului și că întreaga corespondență se adresa d-lor Epitropi și se iscălea de către Epitropi; că, acești Epitropi întocmeau o unitate: Epitropia, care trebuia să reprezinte spitalul în relașiunile cu lumea straină alcătuirii lui; că, în definitiv, din cele expuse, este evident, că ori ce acșione, pornită în numele spitalului trebuie să fie semnată de Epitropii spitalului, că singurii lui reprezentanșii, singurii cari pot investi o persoană cu mandatul de reprezentare într'o instanță judecătorească;

Având în vedere, că, în specie, d-l Albert Daniel se prezintă în calitate de președinte al Epitropiei spitalului evreesc, și această calitate a sa se pretinde că derivă dintr'un statut, făurit din cauza dificultășilor zilnice ce se întâmpina în administrarea intereselor spitalului cu consultarea unui prea mare număr de persoane (17 epitropi);

Având în vedere însă că statutul pe care se razimă, nu are nici o aprobare, nu este votat de către comunitatea evrească saș de către însuși Epitropi, este, prin urmare, un proiect de statut, ce nu are absolut nici o

ființă; ca atare firesce nu poate conferi nici o calitate și pe temeiul acestui proiect de statut, d-l Daniel nu poate reprezenta Epitropia, în calitate de președinte; că, epitropii aleși potrivit obiceiului și chipului lor de alegere de pe vremuri sunt singurii ce pot reprezenta spitalul;

Având în vedere că nu se poate susține că, fiind vorba de o persoană morală ce există independent de autorizarea Guvernului și reprezentanții ei trebuie primiți fără examinarea dreptului lor de a reprezenta căci, este absolut distinctă crearea, înființarea morală a unei asociațiuni de modul ei de reprezentare, și ordinea publică este interesată și cu atât mai mult în cazul de față, unde în decursul timpului, este evident amestecul direct și neîntrerupt al puterii executive în organizarea reprezentării exterioare a spitalului; că, de asemenea, este neîntemeiată și susținerea că constituirea Epitropiei cu d-l Daniel președinte, a fost aprobată de administrația comunală în privigherea căroră s'a deferit prin legea clerului așezămintele de bine facere, etc.; că această argumentare se sprijină pe art. 50 din legea clerului; că prin acest articol se acordă administrațiilor comunale pur și simplu un drept de control, pentru ca așezămintele să nu depășească scopul în vederea căruia s'a constituit; că, prin aceasta, nu li s'a recunoscut implicit și dreptul de a se amesteca în modul lor de reprezentare, ceea-ce este cu totul deosebit de supravegherea ce sunt îndreptățite să exercite; că aceasta reese din litera și spiritul textului invocat;

Că dar față cu considerațiunile dezvoltate, tribunalul constată că Albert Daniel n'are calitatea de a reprezenta în justiție spitalul și, în consecință, judecata primind apelul d-nei Capistik, urmează să respingă acțiunea spitalului, etc.

(ss) A. Gane, A. Mandrea.

Observație.—Curtea din Iași hotărîse că spitalul israelit din Iași nu este o persoană morală (veđi *Curierul Judiciar* din 1899, No. 44). Această decisiune fiind însă casată (v. *Curierul Judiciar* din 1900 No. 15 și *Dreptul* din acelaș an, No. 17) și tribunalul primind această teorie, recunoaște personalitatea spitalului israelit, sub cuvânt că, după legiurile vechi ale Moldovei (Codul Calimach), o fundațiune de utilitate publică se putea înființa, chiar fără o prealabilă autorizare a Statului, și că ea constituia de sineși însuși o persoană juridică, pe cât timp Statul nu intervenea pentru desființarea ei ca contrară legilor, ordinei publice sau bunelor moravuri. Este adevărat că această soluție a fost consacrată în mai multe rânduri de Curtea de casație, și aceasta nu numai cu ocazia discutării personalității spitalului israelit (decisia *suprà* cit.), dar mai cu seamă în afacerea Gregoriady-Bonachi cu comunitatea elenă din Galați (veđi *Dreptul* din 1895, No. 32 și din 1898, No. 2; *Curierul Judiciar* din 1898, No. 1 și Bulet. Cas. Secțiuni unite, anul 1897, p. 1423). Asupra acestui punct, care este foarte controversat, facem însă rezervele noastre. Nu vom discuta de o cam dată această chestiune pentru că ea a fost atinsă în treacăt cu ocaziunea publicării unei decisiuni a Curței de casație din Turin unde am studiat problema la care a dat și dă loc chestiunea persoanelor morale pe care o publicăm în acest număr.

Dar tribunalul, prin sentința ce publicăm astăzi, pune în principiu că, de și susșitul spital este o persoană juridică în toată puterea cuvântului, totuși el nu poate fi reprezentat în justiție prin presidentul epitropiei, acest drept neapartînînd de cât tuturor epitropilor, care ar întocmi o unitate nedespărțită. Credem că, prin asemenea interpretare, s'ar face aproape cu neputință funcționarea ori-cărei persoane morale, reprezentată de mai mulți administratori. Este, în adevăr, de principiu că de câte ori patrimoniul unei persoane juridice se administrează de mai mulți epitropi, actele relative la acest patrimoniū pot fi îndeplinite de majoritatea acestor epitropi, ear nu numai de cât de toți împreună, căci, încă odată, a cere neapărat concursul tuturor, ar fi a face adese-orî actul cu neputință, pentru că fie-care administrator fiind stăpân pe opinia lui, a rare-orî se va întempla ca toți să fie de aceeași părere. Prin urmare, în caz de pluralitate a epitropilor, ca în ori-ce corp deliberant, majoritatea va lega pe minoritate.

Apoi, se știe, de asemenea, că o colectivitate de persoane poate imputernici pe una sau mai multe din ele, spre a o reprezenta fie în justiție, fie pentru îndeplinirea unor acte de administrație; și în legea noastră, mandatul putînd fi nu numai expres, dar și tacit (art. 1533) (1); lucru, care, de altmintrelea, se admite și în Franția, cu toate că acolo textul nu este expres ca la noi, Albert Daniel trebuia să fie considerat cel puțin ca mandatarul celor-l'alți epitropi.

Se poate foarte bine ca spitalul israelit să nu aibă statute recunoscute; dar odată ce se admite, precum face tribunalul, că epitropii au calitatea de a reprezenta această ficțiune, nu se poate cere prezența tuturor și nu li se poate, juridicește vorbind, tăgădui dreptul de a da un mandat fie expres, fie tacit unuia din ei.

Înainte Curței de casație, unde s'a recunoscut personalitatea juridică a spitalului israelit (bine sau rău, aceasta este o altă chestie), tot Albert Daniel reprezenta această instituție, și n'a trecut prin mintea nimăru de a'i contesta calitatea de a reprezenta spitalul. Ni se pare deci că tribunalul merge prea departe când cere ca toți epitropii să fie față, sau, cel puțin, să fi semnat acțiunea pe care o exercită, în specie, spitalul israelit. Aceasta însemnează a tăgădui teoria mandatului tacit, pe care legiuitorul o admite în termenii expresi, și pe care, de altmintrelea, însuși tribunalul recunoaște prin unuldinconsiderentele sale: «Este evident, dice tribunalul, că ori ce acțiune pornită în numele spitalului, trebuie să fie semnată de epitropi, singurii lui reprezentanți, *singurii cari pot investi o persoană cu mandatul de reprezentare într'o instanță judecătorească*».

D. Alexandresco.

(1) Cpr. Cas. rom. *Curierul Judiciar* din 1901, No. 57.